

dr hab. Mariusz Kolczyński
Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

RECENZJA

Osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowo-dydaktycznego i popularyzatorskiego Pana dr Marcina Piechockiego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, dyscyplinie nauk o polityce.

Przedkładam Komisji Habilitacyjnej ocenę rozprawy habilitacyjnej oraz dorobku i aktywności naukowej dr Marcina Piechockiego.

Niniejsza recenzja powstała w oparciu o decyzję Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 2 kwietnia 2019 roku, zgodnie z przepisami prawa powszechnego: *Ustawą z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki; Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunkach przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.*

1. Sylwetka Habilitanta

Kariera naukowa dr. Marcina Piechockiego (od czasów studiów na kierunku politologia, ukończonych w 2003 roku) związana jest z Instytutem, a następnie Wydziałem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza



w Poznaniu, w którym jest zatrudniona od 1 października 2008 (w latach 2008-2018 na stanowisku adiunkta, od 01.10.2018 – na stanowisku starszego wykładowcy).

Dorobek naukowy dr. Marcina Piechockiego (po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, 23.06.2008 r., na podstawie rozprawy doktorskiej *"Głos Wielkopolski" 1945-1989. Studium prasoznawcze* – promotor prof. zw. dr hab. Bogumiła Lenarczyk-Kosman) można uznać jako dostateczny ilościowo i niebudzący istotnych wątpliwości merytorycznych: 2 monografie (w tym rozprawa habilitacyjna oraz opublikowana, po dokonaniu niezbędnych modyfikacji, rozprawa doktorska), 29 (w tym 7 jako współautor) artykułów, rozdziałów w monografiach zbiorowych, nie licząc aktywności konferencyjnej oraz badawczej.

W tym kontekście, wskazana jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 *ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* z 14 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) rozprawa ***Świat przedstawiony. Sposoby kreowania rzeczywistości społeczno-politycznej w portalu Fronda.pl*** (Poznań 2018, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, ss. 348) stanowi naukowe podsumowanie konsekwentnie prowadzonych na przestrzeni lat badań w okresie po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Przedstawiona rozprawa ***Świat przedstawiony. Sposoby kreowania rzeczywistości społeczno-politycznej w portalu Fronda.pl*** (Poznań 2018, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydawnictwo naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, ss. 348) jest – niewątpliwie - oryginalnym opracowaniem naukowym opartym, przede wszystkim, na analizie odpowiednio dobranej literatury przedmiotu oraz wyników interesujących badań własnych Habilitanta.

Uwzględniając problematykę rozprawy, zwraca uwagę bardzo dobra znajomość literatury przedmiotu (o czym świadczy także zamieszczona *Bibliografia*); Habilitant z



dużym znawstwem odwołuje się do klasycznych pozycji literatury naukowej (polskich i zagranicznych), umiejętnie także wykorzystując nowe opracowania, których autorzy naukowo mierzą się z wysoce złożoną, wielowątkową problematyką wykorzystania nowych mediów w procesie komunikowania politycznego.

Niewątpliwie recenzowaną publikację można uznać za najbardziej dojrzałe opracowanie naukowe Habilitanta – w pracy precyzyjnie zdefiniowano (z trafnym odwołaniem do literatury przedmiotu oraz kategorii i metodologii właściwych dla dziedziny nauk społecznych, a szczególnie dyscypliny nauki o polityce - z wyraźnymi akcentami komunikologicznymi) kluczowe (z punktu widzenia wybranej koncepcji rozprawy) pojęcia oraz dokonano uporządkowanej analizy materiału empirycznego.

Precyzyjne dookreślenie podstawowych terminów, rozmaicie definiowanych przez badaczy reprezentujących różne dyscypliny z obszaru nauk społecznych, stanowiło warunek niezbędny do poprawnego naukowo zmierzenia się ze złożoną materią badawczą. Habilitant, o czym jednoznacznie świadczą rozważania zawarte we *Wprowadzeniu*, doskonale zdawał sobie sprawę z potencjalnych zagrożeń badawczych (także ograniczeń wybranej metody badawczej). Stąd, można było oczekiwać od Habilitanta daleko posuniętego rygoryzmu badawczego; jeżeli dobór metod badawczych należy uznać za naukowo uzasadniony, to sam sposób prowadzenia analizy zawartości budzi poważne wątpliwości metodologiczne. Rezygnacja z analizy ilościowej bogatego materiału badawczego nie tylko osłabia, w moim przekonaniu, naukową wagę sformułowanych wniosków badawczych, ale także w istotny sposób oddala Autora „od możliwego do osiągnięcia” poziomu obiektywizmu w analizie zawartości. Na dobrą sprawę „przeciętnemu czytelnikowi” wystarcza lektura spisu treści, aby wnioskować (być może błędnie) o stosunku badacza do medium będącego przedmiotem analizy. Pominięcie etapu analizy ilościowej, a tym samym badawczego uchwycenia ekspozycji (pojawiają się nieprecyzyjne określenia ilościowe:, np. „Publicystyka portalu *Frona* dostarcza **wielu** przykładów takich zabiegów..., s.115) określonych treści w portalu *Frona.pl* sprawia, że zgromadzony materiał badawczy pełni w niektórych fragmentach publikacji rolę niemalże ilustracyjną lub egzemplifikacyjną wobec autorskich – często radykalnych w wymowie – opinii.



Paradoksalnie, niektóre z pytań badawczych (str.19) można odnieść bezpośrednio do rozważań zawartych w kolejnych rozdziałach książki. Innymi słowy, widoczny jest duży dysonans pomiędzy poprawnie określonym i naukowo ważkim problemem badawczym (wraz z zestawem nie budzących zastrzeżeń pytań badawczych), a wybranym sposobem analizy ograniczającym szansę w pełni rzetelnego odniesienia się do poszczególnych problemów badawczych.

Już trzecia część *Wprowadzenia (Historia i charakterystyka portalu)* dobrze ilustruje brak zbalansowania warstwy ilościowo-faktograficznej i ocenno-analitycznej – o historii portalu, regułach jego działania, autorach dowiadujemy się stosunkowo niewiele, podobnie o pozycji rynkowej; o charakterze znacznie więcej, z mocnym pozycjonowaniem oblicza dziennikarskiego („Często sposób pisania o poważnych problemach prowadzi do ich trywializowania, a portal ośmiesza, czyniąc go katolickim tabloidem”, str.37) i domniemanych preferencji politycznych portalu/osób publikujących w portalu. Przyjęty wariant analityczno-interpretacyjny lokuje się niepokojąco blisko ujęciu publicystycznemu, odległemu od ideału badań zawartości mediów.

Habilitation nie przyjął także jasnej i spójnej koncepcji weryfikacji informacji zawartych w badanych materiałach – oprócz autorskiego *fact checkingu*, opartego na rzetelnej kwerendzie, znajdujemy odwołania do materiałów upowszechnionych w innych mediach (o zupełnie innej linii redakcyjnej, które obdarzono większym zaufaniem) – zapewne sam Autor określiłby taki zabieg jako „nieuprawnione zestawienie”, chociaż bardziej odpowiednim określeniem byłaby „dezynwoltura badawcza”.

Podobne uwagi można odnieść do sposobu prezentacji wybranych materiałów – czytelnik jest zdany na subiektywny wybór Autora (od całych tekstów po wyselekcjonowane fragmenty; przy czym sam Habilitation na str. 58 definiuje fragmentaryzowanie przytaczanych wypowiedzi jako zabieg dezinformacyjny). Wskazane wątpliwości odnoszą się przede wszystkim do I (*Instrumenty wpływania na odbiorców*) i II (*Wobec inaczej myślących*) rozdziału książki, w których podjęto rozważania na temat kluczowych instrumentów kierunkowego oddziaływania na czytelników portalu.



Pomijając wskazane zastrzeżenia i odnosząc się do przedstawionej analizy dyskursu można podkreślić przemyślany układ pracy jako całości oraz poprawną i przejrzystą konstrukcję poszczególnych rozdziałów. Habilitant uporządkował merytorycznie bogaty materiał empiryczny, trafnie klasyfikując wybrane materiały do wyodrębnionych zbiorów technik i instrumentów oddziaływania zidentyfikowanych w analizowanych materiałach publicystycznych. Zaproponowaną przez Habilitanta klasyfikację należy uznać jako uzasadnioną naukowo oraz świadczącą o dobrym przygotowaniu merytorycznym Autora; o ile więc sposób ujęcia tematyki oraz kolejność analizy poszczególnych zagadnień nie budzi zasadniczych zastrzeżeń (odpowiada przyjętej koncepcji pracy), o tyle sposób egzemplifikacji jest co najmniej dyskusyjny.

W Rozdziale III (*Imaginarium zagrożeń*) podjęto interesującą próbę pozycjonowania politycznego (ideowego) portalu. Można się zastanowić, czy ten rozdział nie powinien otwierać rozprawy – zawarte w nim wnioski stanowią solidny punkt wyjścia do bardziej precyzyjnej (w mniejszym stopniu subiektywnej) charakterystyki uwarunkowanej politycznie linii redakcyjnej.

Analizę zawartą w Rozdziale IV (*Grafiki i tytuły*), zwłaszcza w części poświęconej obrazowaniu tekstów, jest najbliższa kanonom klasycznej analizy zawartości – trafnie dobrany materiał, z odpowiednio dobranym i stonowanym (w warstwie ocennej) komentarzem naukowym. W rozdziale rozwinięto wybrane wątki tematyczne z artykułu *The structure of title on the Fronda.pl website* (Środkowoeuropejskie Studia Polityczne 3/2014).

Można wyrazić naukowy żal, że dysponując tak bogatym materiałem badawczym Habilitant pominął ilościową analizę zgromadzonych danych, wyraźnie eksponując wnioski jakościowe – trudne do naukowej obrony przy takiej koncepcji prowadzenia badań.

Podsumowując można uznać, że rozprawa Pana dr. Marcina Piechockiego spełnia w dostateczny sposób kryteria osiągnięcia naukowego, o którym jest mowa w obowiązujących przepisach prawa i stanowi oryginalny (aczkolwiek



kontrowersyjny) wkład w rozwój badań politologicznych, szczególnie w zakresie rozwoju koncepcji badania obszaru komunikowania politycznego w nowych mediach.

3. Ocena działalności naukowo-badawczej

Habilitant przedłożył także inne osiągnięcia naukowe; lista publikacji zgromadzonych po otrzymaniu stopnia doktora obejmuje (poza rozprawą habilitacyjną): jedną monografię oraz 29 (w tym 7 jako współautor) artykułów, rozdziałów w monografiach zbiorowych oraz innych opracowań.

Monografia „*Głos Wielkopolski*” wobec przeobrażeń społeczno-politycznych w latach 1945-1989 (Wydawnictwo naukowe WNPiD, Poznań 2012, ss. 222) zajmuje, w moim przekonaniu, szczególnie miejsce w dorobku naukowym dr. Marcina Piechockiego – w udany sposób łącząc klasyczną analizę prasoznawczą z pogłębioną refleksją politologiczną.

Praca w wyważony sposób charakteryzuje meandry rozwoju prasy w okresie PRL; Habilitant nie tylko odtwarza wydarzenia mające miejsce w kolejnych fazach funkcjonowania gazety, ale niezwykle trafnie identyfikuje i ocenia znacznie uwarunkowań zewnętrznych na sposób działania redakcji (i poszczególnych autorów). Należy podkreślić znaczący nakład pracy Habilitanta – na potrzeby analizy zgromadzono bogaty materiał dokumentalny, który został opracowany w uporządkowany i precyzyjny sposób, z zachowaniem podstawowych reguł badawczych. Jako swoiste rozwinięcie rozważań zawartych w dwóch monografiach można uznać dwa interesujące opracowania: *Paralelizm w polskim systemie medialnym* (Poznań 2010) oraz *dziennikarze i politycy. Blisko, coraz bliżej* (Środkowoeuropejskie Studia Polityczne 2/2012) eksplorujące złożone relacje pomiędzy nadawcami medialnymi i podmiotami rywalizacji politycznej.

Drugi ważny obszar w dorobku naukowym Habilitanta stanowią opracowania poświęcone sposobom obrazowania rzeczywistości społeczno-politycznej w mass mediach. Wysoko należy ocenić raport *Obecność medialna kandydatów na Prezydenta*



RP 2015 w programach informacyjnych podsumowujący badania, z wykorzystaniem technologii CAST, zawartości telewizyjnych programów informacyjnych w trakcie kampanii prezydenckiej. Na uwagę zasługują także artykuły zawierające analizy medialnego obrazu Rosji w polskiej telewizji publicznej (*The image of Russia in Wiadomości News Service of Polish National Television in 2017*, PolitBook.online, 4/2018), czy też wydarzeń w Ukrainie (*Prasa w Polsce wobec unijnej reakcji na rosyjską interwencję na Ukrainie w 2014 r.*, Piła 2016), a także opracowania odnoszące się telewizyjnych debat, które odbyły się w trakcie kampanii prezydenckiej '2015 (*Aluzyjny eurosceptycyzm w debatach prezydenckich w 2015 roku*, Rocznik Integracji Europejskiej 10/2016, *Germany and Russia in the Polish Presidential Election Campaign in 2015*, WeltTrends, Podstam 2016).

Trzeci, dobrze udokumentowany, obszar aktywności naukowej związany jest z badaniami nad politycznym fenomenem Partii Piratów - Habilitant zogniskował swoją uwagę na swoistych propozycjach programowych; na szczególne wyróżnienie autorska analiza koncepcji „płynnej demokracji” (*Płynna demokracja w programie Partii Piratów*, Przegląd Politologiczny, 1/2015).

Na podkreślenie zasługuje aktywny udział w ogólnopolskim projekcie badawczym dokumentującym funkcjonowanie mediów regionalnych (rozdziały w trzech kolejnych publikacjach wydanych przez Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, poświęcone wielkopolskiej prasie, telewizji i radiu) oraz w badaniach zleconych przez krajową Radę Radiofonii i Telewizji.

Podane w autoreferacie wskaźniki parametryczne – może niezbyt imponujące (wskaźnik Hirscha wg Publish or Perish – 2), ale zrozumiałe ze względu na tematykę publikacji sygnowanych przez Habilitanta.

Warto zwrócić uwagę na wyraźny zwrot naukowy – związany z uczestnictwem w zespole CAST – w stronę badań funkcjonowania współczesnych mediów.

Podsumowując stwierdzam, że dorobek naukowy Habilitanta odpowiada wymaganiom stawianym pracom naukowym; należy docenić naukową wagę i



oryginalność rozważań zawartych w poszczególnych opracowaniach oraz ich politologiczny charakter.

Na podstawie przedłożonej przez dr. Marcina Piechockiego informacji o aktywności naukowej, osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki można uznać, że Habilitant posiada odpowiedni dorobek także w tym zakresie.

Na wysoką ocenę zasługuje aktywność konferencyjna Habilitanta; na uznanie zasługuje nie tylko wskazana liczba konferencji, ale przede wszystkim fakt czynnego udziału w każdej konferencji – dr M. Piechocki wygłosił referat na 32 konferencjach naukowych; 16 konferencji posiadało status konferencji międzynarodowych (4 odbyły się zagranicą).

Habilitant uczestniczył jako wykonawca w krajowych i międzynarodowych (1) projektach badawczych; na szczególne wyróżnienie zasługuje udział w polsko (Uniwersytet im. A. Mickiewicza) – niemiecko (Uniwersytet w Poczdamie) – rosyjskim (Uniwersytet Przyjaźni narodów w Moskwie) projekcie badawczym *Polska-Niemcy-Rosja-Unia Europejska w Xxi wieku. Problemy i wyzwania* (dobrze udokumentowana aktywność Habilitanta: 4 artykuły naukowe, udział – z referatem – w 6 międzynarodowych konferencjach naukowych).

4. Ocena działalności dydaktycznej.

Habilitant jest także cenionym dydaktykiem (o czym świadczą otrzymane wyróżnienia przyznane przez studentów dwóch uczelni) – prowadzi zajęcia z kilku przedmiotów kierunkowych; pełni także funkcję promotora prac licencjackich; pełni także funkcję promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich.

Niewątpliwie na uznanie zasługuje działalność w zakresie popularyzacji nauki (szkolenia, wykłady gościnne, wykłady otwarte, praca redakcyjna, publikacje). Na uwagę zasługuje zaangażowanie organizacyjne Habilitanta w działaniach na rzecz promocji wielkopolskich uczelni.



Jako niezwykle ważne osiągnięcie należy uznać działalność w ramach w ramach pracowni CAST – znakomitego ośrodka badań nad przekazami medialnymi; działalność w istotny sposób przyczyniającą się do doskonalenia nowoczesnych technologii badawczych w Polsce.

Konkluzja:

Biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz kryteria oceny osiągnięć osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa wyższego* z 1 września 2011 roku stwierdzam, na podstawie przedłożonej dokumentacji, **że dorobek naukowy (oryginalny i stanowiący autorski wkład do dorobku polskiej politologii), osiągnięcia organizacyjne, działalność na rzecz popularyzacji nauki oraz szeroko rozumiana aktywność dydaktyczna uzasadniają w dostateczny sposób wnioski o nadanie Panu dr. Marcinowi Piechockiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.**



Katowice, 10.06. 2019